

The background of the entire page is a vibrant green color. It is covered with a repeating pattern of small, light-colored icons representing various food items. These icons include fruits like apples, grapes, and strawberries; vegetables like carrots, mushrooms, and leafy greens; and animal products like chickens, cows, pigs, and fish. The icons are arranged in a grid-like fashion, creating a textured, organic feel.

WPR dla zdrowych gospodarstw, zdrowych ludzi i zdrowej planety

Publiczne pieniądze muszą służyć dobru
publicznemu

styczeń 2017

Wstęp

Wspólna Polityka Rolna zapewnia jedynie ograniczone rozwiązania dla wypaczonego systemu

Przy czterdziestu procentach całego budżetu UE przeznaczonych na finansowanie Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), decyzje w sprawie wyboru systemów upraw i praktyk rolniczych, które należy promować, mają bezpośredni wpływ na kształt europejskiego systemu żywnościowego. Koncentrując się przede wszystkim na konkurencyjności, WPR pomogła Europie w uzyskaniu znacznego stopnia samowystarczalności i przyczyniła się do osiągnięcia przez nasz kontynent pozycji wiodącego światowego eksportera żywności. Jednak na skutek nieprzywiązywania wystarczającej wagi do zrównoważonego rozwoju gospodarstw, WPR nie jest w stanie sprostać wyzwaniom, które stoją dziś przed sektorem rolno-spożywczym, od bezpieczeństwa żywnościowego i rozwoju obszarów wiejskich po zmiany klimatu, na działania na rzecz ochrony środowiska i klimatu przeznaczonych jest mniej niż 30% całości wydatków UE w sektorze rolnictwa, a w przypadku inwestycji w zrównoważone systemy rolnicze jest to zaledwie 1,5%.¹ Dzieje się to kosztem zdrowia gospodarstw, ludzi i naszego środowiska, które mają decydujące znaczenie dla zrównoważonego rozwoju systemów rolno-spożywczych.²

W rezultacie wieś traci rolników

Wydaje się, że program gwarancji dochodów netto ma niewielki wpływ na decyzje rolników o pozostaniu na wsi, ponieważ są oni narażeni na niestabilność rynku, która niszczy ich źródło dochodów – w latach 2003-2013 w Unii Europejskiej zniknęła jedna czwarta gospodarstw.³ Do tego masowego exodusu przyczynia się promowanie przez Unię coraz większych i coraz bardziej wyspecjalizowanych gospodarstw. Prowadzi to do zwiększenia zależności od nakładów zewnętrznych, poczynając od użycia syntetycznych pestycydów i nawozów, a kończąc na imporcie pasz i zmniejszeniu możliwości zatrudnienia. Rolnictwo jest podstawą wiejskich gospodarstw i tego rodzaju trendy poważnie zagrażają żywotności obszarów wiejskich.

W rezultacie dobrej jakości żywność nie jest dostępna dla wszystkich

Pomimo że produkujemy już więcej żywności niż potrzeba do wyżywienia wszystkich ludzi, jedna trzecia wytwarzanego globalnie pożywienia marnuje się – jednocześnie 790 milionów ludzi na świecie cierpi z powodu głodu,⁴ a następnych 1,9 miliarda ma nadwagę lub jest otyła.⁵ W samej Unii Europejskiej około 20% całości produkowanej przez nas żywności (88 milionów ton) każdego roku trafia na śmietnik, co powoduje szacunkowe straty wynoszące 143 miliardów euro.⁶ Jednocześnie w 2015 r. 43 milionów obywateli UE (8,5%) co drugi dzień nie było stać na wartościowy posiłek.⁷ 7% budżetów ochrony zdrowia pochłaniają corocznie wydatki na leczenie chorób powiązanych z otyłością, z dodatkowymi kosztami wynikającymi z obniżenia wydajności na skutek problemów zdrowotnych i przedwczesnych zgonów.⁸

W rezultacie planeta jest zagrożona

Intensywne rolnictwo przemysłowe jest jedną z najważniejszych przyczyn przekraczania granic wytrzymałości planety. Jeśli obecne wzorce rozwoju będą kontynuowane, utrata różnorodności genetycznej i nadmierne ilości składników odżywczych będą obszarami coraz wyższego ryzyka. Coraz bardziej niepokoją trendy w innych dziedzinach, w tym zmiana sposobu użytkowania gruntów i zmiany klimatu.⁹ Globalnie ponad 90% odmian roślin zniknęło z pól rolników, a 75% żywności na świecie jest wytwarzanych z zaledwie dwunastu roślin i pięciu gatunków zwierząt.¹⁰ Ponadto nadmiar substancji odżywczych spowodowany stosowaniem zbyt dużej ilości nawozów zatruwa nasze powietrze i wodę i niszczy ekosystemy. Nieodpowiednie wykorzystanie gruntów również zagraża podstawowym usługom ekosystemowym i zwiększa naszą wrażliwość na zmiany klimatu, podczas gdy rolnictwo jest bezpośrednio odpowiedzialne za 10% emisji gazów cieplarnianych.¹¹

Mamy inną wizję

Systemy żywnościowe i rolnicze, które są sprawiedliwe, przyjazne dla środowiska i zdrowe oraz wyrażające troskę o nasze wspólne dobro, w całej Europie i na całym świecie. Aby to osiągnąć musimy **ZMIENIĆ AKTUALNY MODEL PRODUKCJI I DYSTRYBUCJI ŻYWNOCI**. Musimy przestawić się na produkcję rolną, która współdziała z naturą, wspomagając naturalne zdolności gleby, roślin i zwierząt, które zwiększają odporność gospodarstw. Będzie to możliwe jedynie pod warunkiem uwzględnienia ekologicznych, społecznych i zdrowotnych kosztów rolnictwa – do tej pory w przeważającej mierze ignorowanych i często błędnie szacowanych – w cenach płaconych rolnikom i w cenach żywności. Na skutek takich zmian rolnicy i wszyscy pracownicy w całym łańcuchu wartości w sektorze rolno-spożywczym będą mogli otrzymać odpowiednie wynagrodzenia, zaś wartość produkcji żywności rozłoży się w sprawiedliwy sposób w całym

systemie. Również obywatele mają w tej transformacji ważną rolę do spełnienia. Dlatego potrzebujemy nowych modeli biznesowych i środków komunikacji, które pozwolą pogłębić wzajemne zrozumienie i zbudować zaufanie pomiędzy rolnikami a ludźmi, którzy spożywają wytwarzaną przez nich żywność.¹²

Jako rolnicy, powinniśmy mieć świadomość, że przeznaczanie większości środków z unijnej kasy na wspieranie dochodów, z ograniczoną skutecznością, nie ma już dłużej uzasadnienia – presja na budżet UE przeznaczony na rolnictwo jest większa niż kiedykolwiek przedtem. Ruch rolnictwa ekologicznego jest przekonany, że budżet ten powinien być mocny, ale będzie to możliwe tylko pod warunkiem zmiany priorytetów wydatków na rolnictwo i zawarcia bardziej uczciwej umowy pomiędzy rolnikami a konsumentami.

Praktycznie rzecz ujmując, ruch rolnictwa ekologicznego apeluje o całkowicie nowe podejście do Wspólnej Polityki Rolnej, które będzie rzeczywiście wspierać zrównoważony rozwój. Zamiast uzależniania dopłat od ilości hektarów lub przeznaczania ich na pojedyncze działania, płatności dla gospodarstw powinny być bardziej holistyczne. Powinny one traktować priorytetowo nie tylko wartość rynkową produktów, lecz również często ukryte usługi ekologiczne i społeczno-gospodarcze, które rolnicy świadczą i dostarczają społeczeństwu, jako część ich rolniczego biznesu.

Zmiana priorytetów w sposób fundamentalny wsparłaby rolników, którzy dążą do społeczno-gospodarczego i ekologicznego zrównoważenia swoich gospodarstw, regionów i społeczności. Ostatecznie przyniosłyby to również korzyści podatnikom i obywatelom. Nowa WPR, zgodna z Agendą ONZ na rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030,¹³ skoncentrowana na rzeczywistych ekologicznych i społecznych efektach rolnictwa, pomogłaby zatrzymać rolników w gospodarstwach i dostarczać wysokiej jakości żywność oraz przyczyniłaby się do realizacji celów Unii Europejskiej dotyczących żywotności obszarów wiejskich, zmiany klimatu i ochrony środowiska.

1. Dominujące podejście do produkcji rolniczej nie uwzględnia dóbr publicznych

Uznanie rolniczych dóbr publicznych przez rynki:

Rolnictwo produkuje zarówno dobra prywatne (np. produkty rolne), jak publiczne (np. bogatą różnorodność biologiczną na terenie gospodarstwa i czystą wodę), odpowiednio na rynek i dla społeczeństwa oraz jest w dużym stopniu zależne od środowiska i zasobów naturalnych. Jednak europejscy rolnicy znajdują się przede wszystkim pod presją konieczności maksymalizacji konkurencyjności cenowej produkowanych przez siebie dóbr prywatnych w coraz bardziej zglobalizowanym systemie żywnościowym. Tego rodzaju system w bardzo niewielkim stopniu bierze pod uwagę dobra publiczne, które powinni oni również dostarczać, aby stawić czoła wyzwaniom stojącym przed sektorem rolno-spożywczym, począwszy od bezpieczeństwa żywnościowego i żywotności obszarów wiejskich, a skończywszy na zmianach klimatu. Jest to głównie spowodowane polityką rolną UE zorientowaną przede wszystkim na zwiększanie konkurencyjności europejskiego rolnictwa i „karmienie świata”. Jest to sprzeczne z palącą potrzebą stworzenia odpowiednich warunków dla rozwoju bardziej zrównoważonych systemów rolno-spożywczych, w Europie i poza jej granicami, opartych na zasadzie suwerenności żywnościowej.

Niniejsza praca przedstawia wizję, która stawia zasadę „publiczne pieniądze na publiczne dobra” w samym centrum unijnej Wspólnej Polityki Rolnej po 2020 r., opartą na nowej umowie między rolnikami a obywatelami. Apelujemy o nowy przewodni model płatności, który nagradza usługi środowiskowe i społeczno-gospodarcze dostarczane na poziomie gospodarstw i stanowi zachętę dla rolników. Jakkolwiek nasza wizja zawiera odniesienia do uzupełniających środków wsparcia, takich jak te związane z doradztwem rolniczym i upowszechnianiem wiedzy rolniczej, rozwojem łańcucha dostaw, inwestycjami infrastrukturalnymi, działalnością promocyjną i innowacjami, praca ta w żadnej mierze nie rości sobie pretensji do pokrycia wszystkich elementów unijnej polityki rolnej.

Wzrastający popyt konsumentów na dobra publiczne dostarczane przez rolników:

Jednocześnie zapotrzebowanie wśród obywateli Unii Europejskiej na żywność wyprodukowaną zrównoważonymi metodami z roku na rok rośnie.¹⁴ Pokazuje to, że coraz więcej konsumentów jest gotowa płacić za żywność wytworzoną zgodnie z wyższymi standardami zrównoważenia i jakości. Jednak chociaż niektórzy rolnicy stali się już pionierami rolnictwa ekologicznego lub innych innowacyjnych praktyk agroekologicznych i angażują się w bezpośrednie relacje z konsumentami, pozostają oni generalnie niewielką mniejszością. Zatem pełne wprowadzenie w życie zasady „publiczne pieniądze na publiczne dobra” może zapoczątkować budowanie solidniejszego gruntu dla włączenia produkcji dobrej jakości żywności do głównego nurtu i pomóc Europie rozpocząć proces stopniowego wycofywania się z obecnej strategii wytwarzania „taniej żywności” na globalne rynki. Ostatecznie tego rodzaju zmiany powinny zaowocować większym zrównoważeniem europejskiego rolnictwa, opartego na bardziej zróżnicowanych rynkach i harmonijnym rozwoju, zarówno w Europie jak i poza nią.

2. Dlaczego powinniśmy inwestować w dobra publiczne

Koszty wynikające z negatywnych skutków przemysłowej produkcji żywności nie są dziś na ogół brane pod uwagę przez producentów, ani w pełni uznawane przez rynki. Dlatego obecny paradygmat doprowadził do koncentracji kapitału i stymulacji produkcji przemysłowej na terenach, które postrzegano jako obdarzone przewagą konkurencyjną, a wyludnianie się obszarów wiejskich i porzucanie ziemi uznano za objaw braku konkurencyjności. Ponadto rolnicy często nie mają wystarczającej ekonomicznej motywacji do świadczenia dóbr publicznych, co pokazuje niezdolność rynku do ich prawidłowej wyceny. W rezultacie za negatywne skutki przemysłowej produkcji żywności dla zdrowia rolników, obywateli i naszego środowiska w przeważającym stopniu płaci całe społeczeństwo, wydając więcej pieniędzy podatników. Pokazuje to potrzebę polityki rolnej, która motywuje rolników do dostarczania dóbr publicznych korzystnych zarówno dla nich samych, jak i ogółu obywateli, i nagradza ich za to. Agroekologiczne praktyki stosowane na poziomie gospodarstw mogą zatem posłużyć za główną dźwignię przejścia do bardziej zrównoważonych systemów żywnościowych.

Traktowanie priorytetowo wydatków publicznych na podejścia ukierunkowane na wsparcie wyróżnionych typów systemów produkcji rolniczej umożliwi rolnikom podejmowanie rozsądnych decyzji dotyczących wszystkich aspektów ich działalności rolniczej i jednocześnie spełnienie oczekiwań społecznych.¹⁵ W rezultacie:

- Rolnicy są w stanie lepiej zidentyfikować, zarówno dobra publiczne jak i prywatne, jako części całości ich systemu produkcji i są zmotywowani do włączenia ich w swój system zarządzania gospodarstwem
- Decydenci mogą spełniać potrzeby społeczne¹⁶ poprzez wdrażanie wielokierunkowej polityki, która przynosi różnorodne korzyści ekologiczne i społeczne.

Zasada „publiczne pieniądze na publiczne dobra” oznacza w praktyce nadanie przez decydentów „politycznej” wartości wszystkim publicznym dobrom dostarczonym w ramach całego systemu rolnego. Możemy już uczyć się na podstawie coraz większej liczby inicjatyw interesariuszy sektora rolno-spożywczego, które wypracowały i wdrożyły pilotażowo w Europie wskaźniki zrównoważenia i modele płatności oparte na podejściu ukierunkowanym na wsparcie wyróżnionych typów systemów produkcji rolniczej.¹⁷

Publiczne pieniądze na publiczne dobra w oparciu o zrównoważone zarządzanie gruntami rolnymi przez rolników

Dobra publiczne można zdefiniować jako usługi środowiskowe i społeczno-gospodarcze świadczone przez system rolny, które mogą być bezpłatnie „konsumowane” przez obywateli bez ograniczania ich dostępności dla pozostałej części społeczeństwa. Są to między innymi:

Aspekty środowiskowe

- **Dobra jakość wody i powietrza** – ograniczanie pogłowia zwierząt, zarządzanie obornikiem i używanie jedynie substancji, które mają ograniczony wpływ na agroekosystem
- **Wysoka różnorodność biologiczna na terenie gospodarstwa** – ochrona wysokiego poziomu różnorodności biologicznej, aby wspomóc prawidłowe funkcjonowanie agroekosystemu i usług ekosystemowych
- **Długoterminowo stabilne gleby** – użyźnianie gleby i zarządzanie jej żyznością i aktywnością biologiczną przy jednoczesnym maksymalizowaniu recyklingu składników odżywczych i materii organicznej
- **Łagodzenie zmian klimatu i przystosowanie się do nich** – wspomaganie sekwestracji dwutlenku węgla, ograniczanie zużycia energii, zoptymalizowany system płodozmianu i agroleśnictwo

Aspekty społeczno-gospodarcze

- **Zróżnicowanie systemów produkcji rolnej** – zachowywanie i powiększanie zasobów genetycznych w gospodarstwie poprzez użycie różnorodnych odmian roślin i ras zwierząt
- **Wysoki poziom dobrostanu zwierząt** – zapewnienie zwierzętom gospodarskim diet i warunków życiowych, które są odpowiednie dla ich roli ekologicznej i umożliwiają im wyrażanie naturalnych zachowań
- **Estetyczne i trwałe krajobrazy** – zapewnienie ochrony, poprawy i publicznego dostępu do zróżnicowanych biologicznie i kulturowo krajobrazów i ich cech charakterystycznych
- **Kapitał społeczny** – przyczynianie się do wzrostu zatrudnienia i rozwoju wiejskiej gospodarki oraz interakcje z lokalną społecznością.

Nasza koncepcja dóbr publicznych jako usług środowiskowych i społeczno-gospodarczych implikuje wzajemne powiązania tego rodzaju usług ekosystemowych z procesami społecznymi i ekologicznymi. Pełne uwzględnienie zwielokrotnionych „wartości” takich usług ekosystemowych ma zasadnicze znaczenie dla uniknięcia utowarowienia dostarczania dóbr publicznych.¹⁸

3. Przeszkody, które musi pokonać WPR, aby móc w pełni wspierać dostarczanie dóbr publicznych

Rolnictwo w Europie jest w dużej mierze podporządkowane polityce UE, często uwarunkowanej wynikami bieżących negocjacji dotyczących handlu międzynarodowego. Pomimo że w ciągu dwóch ostatnich dekad dzięki wprowadzeniu szczegółowych celów reformy¹⁹, WPR zaczęła powoli przesuwać się w kierunku większego zrównoważenia, nadal jest przede wszystkim zorientowana na międzynarodową wymianę handlową. W rezultacie WPR nie jest w stanie zapewnić skutecznego wsparcia rolnikom wytwarzającym zarówno prywatne, jak i publiczne dobra, z powodu:

- Nieproporcjonalnego nacisku na międzynarodową konkurencyjność cenową skoncentrowaną na niskokosztowej produkcji (problem prawie niezgłębiony w filarze 1)
- Dopłat za dostarczanie dóbr publicznych przeznaczonych głównie na wsparcie pojedynczych działań, zamiast wspierania wyróżnionych systemów produkcji (częściowo uwzględnione w ramach filarów 1 i 2)
- Dopłat obliczanych jako utracone dochody lub poniesione koszty, a nie na podstawie wartości dostarczonych dóbr publicznych (na skutek ograniczeń „zielonej skrzynki” WTO w filarze 1 i 2)²⁰
- Preferowania przez państwa członkowskie wyboru 100% unijnych środków finansowanych z filaru 1 (z powodu wymogu współfinansowania zawartego w filarze 2).

Niezdolność obecnej struktury WPR do wdrożenia w pełni zintegrowanego podejścia, które przeznaczałoby publiczne pieniądze na publiczne dobra, pokazuje potrzebę przekierowania wydatków UE na rolnictwo na cele umożliwiające zmierzenie się z podstawowymi wyzwaniami stojącymi przed sektorem rolno-spożywczym.

WPR korzystna zarówno dla rolników, jak i konsumentów

Nasza wizja WPR zmierza do umieszczenia zrównoważonego rozwoju w samym sercu polityki rolnej poprzez włączenie do współpracy miejskich i wiejskich społeczności, aby wypracować nową umowę pomiędzy rolnikami a obywatelami.

Rolnicy: Publiczne pieniądze powinny motywować i nagradzać rolników, którzy aktywnie włączają się w dostarczanie dóbr publicznych, traktując to jako integralną część ich całościowego systemu produkcji rolnej. Odzwierciedla to fakt, że publiczne dobra, (np. stabilne i żyzne gleby oraz czyste powietrze i woda) są nierozdzielnie związane ze zrównoważoną produkcją żywności, a także ekologicznymi i społeczno-gospodarczymi korzyściami dla wszystkich. Dostarczanie dóbr publicznych zależy od systemu uprawy i różnorodnych decyzji dotyczących zarządzania a niektórzy rolnicy produkują więcej, a inni mniej. A zatem dopłaty do gospodarstw oparte na całościowej ocenie wyników w zakresie przysparzania dóbr wspólnych, zmierzają do wypracowania ram polityki publicznej, dzięki którym rolnicy wytwarzając dobra prywatne na rynek, będą jednocześnie mogli podejmować dobre decyzje w kwestii ogólnego zrównoważenia swojej działalności rolniczej.

Społeczeństwo: Coraz większe ekologiczne i społeczno-gospodarcze wyzwania, którym musimy sprostać chcąc długoterminowo zachować zrównoważenie naszej produkcji żywności i żywotność obszarów wiejskich, pokazują, że dobrostan społeczeństwa w coraz większym stopniu zależy od zdolności rolników do umiejętnego zarządzania środowiskiem wiejskim, w sposób przynoszący korzystne efekty społeczno-gospodarcze. WPR powinna być postrzegana jako instrument umożliwiający rolnikom wytwarzanie wysokiej jakości żywności, wspierając jednocześnie świadczenie dóbr publicznych, które nie są brane pod uwagę przez dzisiejsze rynki. A zatem dopłaty do gospodarstw oparte na całościowej ocenie wyników w zakresie przysparzania dóbr publicznych, zmierzają do nadania priorytetu wspólnym wydatkom podatkowym UE na instrument dobrowolnych płatności, nagradzających rolników za przysparzanie dóbr publicznych, poza obowiązkowymi wymogami prawnymi²¹, które nagradzają stosowanie zasady maksimum pieniędzy publicznych na maksimum dostarczonych dóbr publicznych.

Rolnicy są dzięki temu zachęceni do dostarczania dóbr publicznych zgodnie z potrzebami społecznymi i nagradzani za to.

4. Długoterminowa wizja praktycznego zastosowania zasady dobra publicznego w WPR

Nadchodząca reforma WPR powinna doprowadzić do zawarcia nowej umowy pomiędzy rolnikami a obywatelami, która wzmocni efektywność środowiskową i społeczno-gospodarczą europejskiego sektora rolno-spożywczego. Aby to osiągnąć, konieczne są stopniowe reformy, które przestawią WPR na nowy model płatności dla gospodarstw oparty o kryterium wyników agroekologicznych (zobacz rys. 1). Dlatego nasza długoterminowa wizja zakłada:

- System płatności obliczanych w oparciu o zasadę dóbr publicznych, który zachęca rolników do świadczenia szerokiego wachlarza usług środowiskowych i społeczno-gospodarczych na poziomie gospodarstw i nagradza ich za to (finansowany w 100% przez UE);
- Uzupełniające środki wsparcia dotyczące kwestii takich jak doradztwo rolnicze i upowszechnianie wiedzy rolniczej, rozwój łańcucha dostaw, inwestycje infrastrukturalne, innowacje, dotacje dla rolników ekologicznych i działalność promocyjna itd. (współfinansowane na poziomie narodowym)²²;
- Strukturę ograniczoną do jednego filara, z jednym budżetem, całkowicie zorientowaną na promocję korzyści agroekologicznych – z płatnościami obliczanimi w oparciu o zasadę dóbr publicznych reprezentującymi 80% całości wydatków UE i środkami uzupełniającymi odpowiadającymi za pozostałe 20% do 2034 roku.

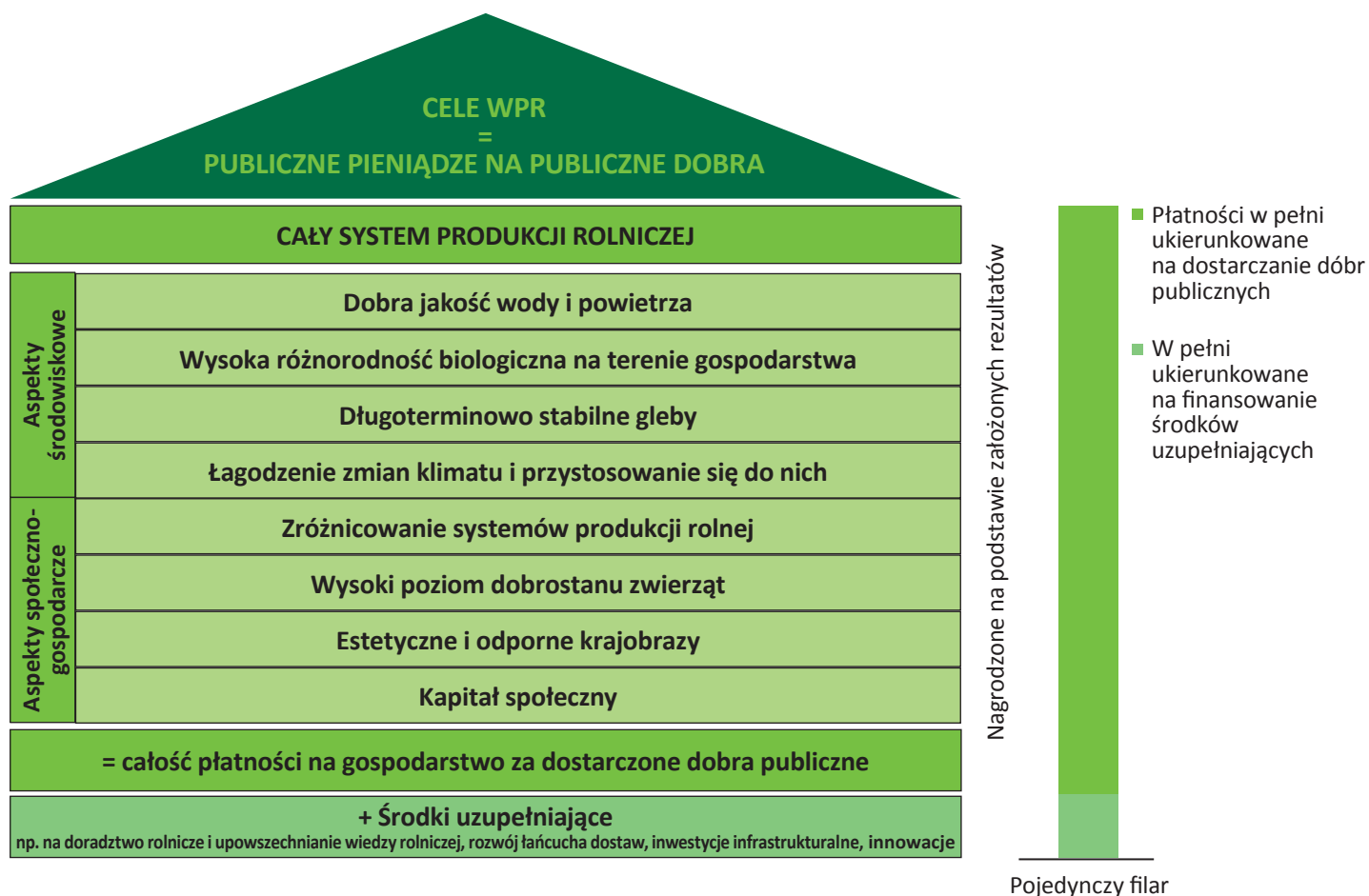
Włączenie zasady „publiczne pieniądze na publiczne dobra” do całościowej struktury Wspólnej Polityki Rolnej wymaga od decydentów wprowadzenia fundamentalnych zmian, aby przekierować wydatki WPR na pojedynczy filar. Dlatego podejście pojedynczego filara oparte jest na przewodnim modelu płatności, który zachęca do świadczenia usług środowiskowych i społeczno-gospodarczych na poziomie gospodarstw i nagradza za to środkami uzupełniającymi (zobacz rys. 2). Ponieważ kraje członkowskie mają różne budżety wyjściowe, konieczne są kolejne działania w ciągu następnych dwóch cykli reformy WPR:

2021: Natychmiastowe przeniesienie 50% środków z obecnego budżetu filara 1 i 10% z filara 2 do nowego pojedynczego filara przeznaczonego na wspieranie dostarczania dóbr publicznych, w 100% finansowanego przez EU²³;

2021-2034: Wyznaczenie kolejnych obowiązkowych terminów na poziomie UE na przekazanie pozostałych środków z budżetu WPR na nowy system pojedynczego filara;

2034: Ostateczne wdrożenie systemu płatności jednego filara z 80% wydatków na rolnictwo przeznaczonych na wsparcie dostarczania dóbr publicznych i 20% na środki uzupełniające.

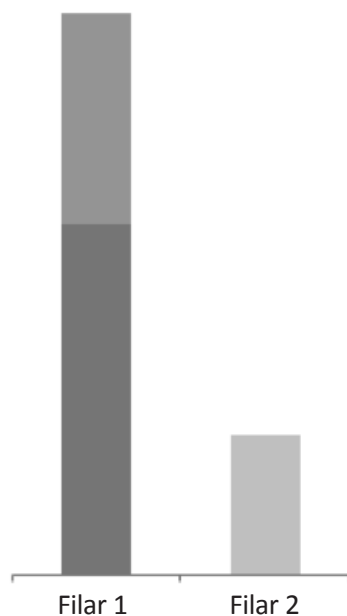
Działania zorientowane na cel (na poziomie narodowym i regionalnym)

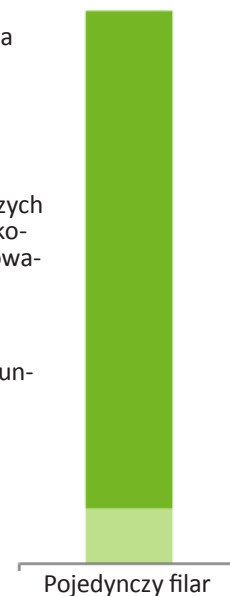
Rys.1: Nowy model płatności wdrażający zasadę publiczne pieniądze na publiczne dobra

Obecne wydatki w ramach WPR

- 2 filary, 2 budżety
- Wartość dóbr publicznych nie jest brana pod uwagę
- Większość wydatków jest nieukierunkowana
- Ogólne wyniki całego gospodarstwa nie są uwzględniane

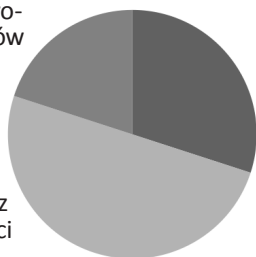
- Płatności na pojedyncze działania w ramach programów rozwoju obszarów wiejskich (częściowo ukierunkowane)
- Płatności na realizację pojedynczych działań w ramach programów ekologicznych (częściowo ukierunkowane/nieukierunkowane)
- Płatności podstawowe (nieukierunkowane)

- Płatności w pełni ukierunkowane na dostarczanie dóbr publicznych
- W pełni ukierunkowane na finansowanie środków uzupełniających

np. doradztwo rolnicze i upowszechnianie wiedzy rolniczej, rozwój łańcucha dostaw, innowacje, dotacje na rolnictwo ekologiczne i działalność promocyjna

Współfinansowany przez UE i poszczególne państwa członkowskie filar 2: programy rozwoju obszarów wiejskich – 20%

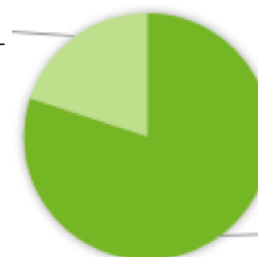

Finansowany przez UE filar 1: programy ekologiczne – 30%

Finansowany przez UE filar 1: płatności bezpośrednie – 50%

Pojedynczy filar: środki uzupełniające współfinansowane przez UE i poszczególne państwa członkowskie – 20%

Pojedynczy filar: finansowane przez UE płatności ukierunkowane na dostarczanie dóbr publicznych – 80%

Wydatki w ramach nowej WPR

- 1 filar, 1 budżet
- Wartość dóbr publicznych uwzględniona
- Ukierunkowane na osiągnięcie celów środowiskowych i klimatycznych UE
- Ogólne wyniki całego gospodarstwa w zakresie dostarczania dóbr publicznych uwzględnione

Rys. 2: Wychodzenie poza status quo w kierunku wydatków UE na rolnictwo zorientowanych na dobra publiczne

1. Stolze, M. et al., (2016): Organic farming and the prospects for stimulating public goods under the CAP 2014-2020. IFOAM EU, Brussels. Dostępne na: www.ifoam-eu.org/sites/default/files/ifoameu_study_organic_farming_cap_2014_2020_final.pdf
2. IPES-Food., (2016): From uniformity to diversity: a paradigm shift from industrial agriculture to diversified agro-ecological systems. International Panel of Experts on Sustainable Food systems. Dostępne na: www.ipes-food.org/images/Reports/UniformityToDiversity_FullReport.pdf; IAASTD., (2009): Agriculture at a Crossroads: Synthesis Report. International Assessment of Agricultural Knowledge, Science and Technology for Development. Dostępne na: [www.unep.org/dewa/agassessment/reports/IAASTD/EN/Agriculture%20at%20a%20Crossroads_Synthesis%20Report%20\(English\).pdf](http://www.unep.org/dewa/agassessment/reports/IAASTD/EN/Agriculture%20at%20a%20Crossroads_Synthesis%20Report%20(English).pdf)
3. Eurostat., (2015): Farm structure survey 2013. Eurostat, komunikat prasowy206/2015. Dostępny na: ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7089766/5-26112015-AP-EN.pdf/e18e5577-c2a4-4c70-a8c7-fd758ea7b726
4. FAO, IFAD, WFP, (2015): State of Food Insecurity in the World: Meeting the 2015 international hunger targets: taking stock of uneven progress. Dostępne na: www.fao.org/3/a-i4646e.pdf
5. WHO, (2016): Obesity and overweight – Factsheet. World Health Organisation, Media Centre [online]. Dostępne na: www.who.int/mediacentre/factsheets/fs311/en/
6. Stenmarck, A. et al. (2016): Estimates of European food waste levels. FUSIONS: Reducing food waste through social innovation. Stockholm: IVL Swedish Environmental Research Institute. Dostępne na: www.eu-fusions.org/phocadownload/Publications/Estimates%20of%20European%20food%20waste%20levels.pdf
7. Eurostat. (2016): Inability to afford a meal with meat, chicken, fish (or vegetarian equivalent) every second day. EU Survey on Income and Living Conditions (EU-SILC). Dostępne na: ec.europa.eu/eurostat/web/regions/data/database
8. European Commission., (2007): White Paper on A Strategy for Europe on Nutrition, Overweight and Obesity related health issues. COM(2007) 279 final. Dostępne na: ec.europa.eu/health/archive/ph_determinants/life_style/nutrition/documents/nutrition_wp_en.pdf
9. Steffen, W., et al., (2015): Planetary boundaries: Guiding human development on a changing planet
10. FAO (2004): Building on Gender, Agrobiodiversity and Local Knowledge
11. Sutton, M., et al. eds. (2011): European Nitrogen Assessment: Sources, Effects and Policy Perspectives. Available at: www.nine-esf.org/ENA-Book
12. IFOAM EU. (2015): Transforming Food and Farming: An Organic Vision for Europe in 2030
13. Falkenberg (2016): Sustainability Now! A European Vision for Sustainability. EPSC Strategic Notes. Issue 18. Dostępne na: ec.europa.eu/epsc/sites/epsc/files/strategic_note_issue_18.pdf
14. Np. w 2014 roku rynek sprzedaży produktów ekologicznych w UE wyceniano na 24 miliardy euro, zobacz Willer et al. Growth Trends in European Organic Food and Farming. In: Meredith and Willer eds. (2016): Organic in Europe: Prospects and Developments
15. Jakkolwiek mniej ukierunkowane pod względem pojedynczych celów, wielokierunkowe instrumenty polityczne mają większy potencjał upowszechnienia zrównoważonego rolnictwa zobacz Schader, C., Lampkin, N., Muller, A., and Stolze, M., (2014): The role of multi-target policy instruments in agri-environmental policy mixes.
16. M.in. np. ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej krajobrazu agrarnego (EU Biodiversity Strategy, 2011), poprawa jakości i osiągnięcie dobrego stanu wód gruntowych i powierzchniowych (EU Water Framework Directive, 2000), ochrona i poprawa jakości powietrza (EU Directive for air quality, 2008) i 30% redukcja emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem handlu uprawnieniami do emisji – rolnictwo, transport, budownictwo (EU Climate and Energy Package)
17. Rolnictwo ekologiczne jest jednym z pionierskich podejść systemowych do dostarczania dóbr publicznych, które są wdrażane w 28 krajach członkowskich UE. Niektóre kraje włączają również podejścia ukierunkowane na systemy rolnicze do swojej polityki rolnej i polityki rozwoju obszarów wiejskich, np. Zgodność z normami ochrony środowiska (Szwajcaria) i systemowe programy rolno-ekologiczno-klimatyczne (Francja). Na temat wskaźników zrównoważenia zobacz Sustainability Monitoring and Assessment Routine (SMART). Dostępne na: www.fibl.org/en/themes/smart-en.html; Indicateurs de Durabilité des Exploitations Agricoles or Farm Sustainability Indicators (IDEA) method. Dostępne na: www.idea.chlorofil.fr/?id=108. Przykłady projektów pilotażowych: Helge Neumann und Uwe Dierking, Biodiversitätswert landwirtschaftlicher Betriebe. 2014. NuL 46 (5), 145-152
18. Np. zobacz Barton et al., (2014): Openness project State-of-the-art report on integrated valuation of ecosystem services, zobacz www.openness-project.eu/sites/default/files/Deliverable%204%201_Integrated-Valuation-Of-Ecosystem-Services.pdf

19. Zgodnie z Traktatem Rzymskim celami Wspólnej Polityki Rolnej są: poprawa wydajności produkcji rolnej, zapewnienie stabilnych dochodów rolnikom, stabilizacja rynków, zagwarantowanie stabilności dostaw i zagwarantowanie konsumentom bezpiecznych dostaw żywności w rozsądnych cenach. Szczegółowe cele zreformowanej WPR na lata 2014-2020 zawierają opłacalność sektora produkcji żywności, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania na rzecz klimatu, oraz harmonijny rozwój obszarów wiejskich.
20. Zgodność z przepisami WTO: obowiązujące przepisy WTO nie powinny być dłużej używane jako usprawiedliwienie braku zachęty do bardziej ambitnego świadczenia dóbr publicznych. Jako główny globalny gracz w WTO, UE musi zdecydowanie dążyć do transformacji systemów rolniczych w kierunku większego zrównoważenia, używając swojej potęgi i wpływów do wywierania presji, aby wprowadzić poprawki do definicji kryteriów zielonej skrzynki w celu zapewnienia, że płatność nagradzająca dostarczanie dóbr publicznych nie będą traktowane jako zakłócenia rynku.
21. Odnosi się to do wymogów prawnych w ramach zasady współzależności, w tym do zasad dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska i podstawowych wymogów w zakresie zarządzania (w odniesieniu do środowiska, bezpieczeństwa żywności, zdrowia zwierząt i roślin oraz dobrostanu zwierząt).
22. Aby zapewnić pełne wykorzystanie kompleksowych pakietów środków na dostarczanie dóbr publicznych, niektóre środki uzupełniające powinny być obowiązkowe i zawierać więcej możliwości współfinansowania.
23. Całkowity transfer powinien zawierać trzydziestoprocentowy „ekologiczny” składnik płatności bezpośrednich plus dodatkowe środki uzupełniające odpowiadające łącznie za 50% filara 1 oraz sumę równą trzydziestoprocentowym minimalnym wydatkom na środowisko i klimat plus dodatkowe środki uzupełniające odpowiadające łącznie za 10% filara 2.

Tłumaczenie sfinansowane ze środków Fundacji WWF Polska. Wszelkie prawa zastrzeżone. Prawo do tłumaczenia niniejszej publikacji należy do Fundacji WWF Polska.

Skład sfinansowany przez Koalicję Żywa Ziemia.